

Borodavko Nataliya, Maslova Yuliya, Zukow Walery. Лінгво-прагматичні особливості мовлення політиків на політичних ток-шоу: гендерний аспект (на прикладі виступів Юлії Тимошенко та Арсенія Яценюка на політичному ток-шоу «Шустер Live») = Linguistic and pragmatic features speech of politicians on the political talk shows: gender aspects (on the example performances of Yulia Tymoshenko and Arseniy Yatsenyuk on the political talk show „Shuster Live”). Journal of Education, Health and Sport. 2016;6(5):349-368. eISSN 2391-8306. DOI <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.53160> <http://ojs.ukw.edu.pl/index.php/johs/article/view/3535>

The journal has had 7 points in Ministry of Science and Higher Education parametric evaluation. Part B item 755 (23.12.2015).
755 Journal of Education, Health and Sport eISSN 2391-8306 7

© The Author (s) 2016;

This article is published with open access at Licensee Open Journal Systems of Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz, Poland

Open Access. This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Noncommercial License which permits any noncommercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author(s) and source are credited. This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License

(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

The authors declare that there is no conflict of interests regarding the publication of this paper.

Received: 05.05.2016. Revised 25.05.2016. Accepted: 25.05.2016.

ЛІНГВО-ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЯ ПОЛІТИКІВ НА ПОЛІТИЧНИХ ТОК-ШОУ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ (НА ПРИКЛАДІ ВИСТУПІВ ЮЛІЇ ТИМОШЕНКО ТА АРСЕНІЯ ЯЦЕНЮКА НА ПОЛІТИЧНОМУ ТОК-ШОУ «ШУСТЕР LIVE»)

Linguistic and pragmatic features speech of politicians on the political talk shows: gender aspects (on the example performances of Yulia Tymoshenko and Arseniy Yatsenyuk on the political talk show „Shuster Live”)

Бородавко Наталія Миколаївна

Borodavko Nataliya Mykolayivna

Національний університет «Острозька академія»

National University „Ostrog Academy”

Маслова Юлія Петрівна

Maslova Yuliya Petrivna

Національний університет «Острозька академія»

National University „Ostrog Academy”

Zukow Walery

Zukow Walery

UMK w Toruniu

UMK in Torun

У статті здійснено аналіз мовленнєвих здібностей українських політиків – Юлії Тимошенко та Арсенія Яценюка на основі їхніх виступів на політичному ток-шоу «Шустер Live». На основі аналізу подано оцінку їхнім мовленнєвим здібностям та вмінням. Проведено лінгвістичний аналіз мовлення цих політиків, а результати порівняно в гендерному аспекті.

Ключові слова: політичне ток-шоу, мовлення, лінгвістичний аналіз, політик, виступ, гендер.

The article analyzes the speech abilities of Ukrainian politicians - Yulia Tymoshenko and Arseniy Yatsenyuk based on their performances at the political talk show "Shuster Live". Based on the analysis evaluates their speech abilities and skills. A linguistic analysis of speech of these politicians, and the results compared to the gender aspect.

Keywords: political talk show broadcast, linguistic analysis, a politician, performance, gender.

Постановка проблеми. Сьогодні, в період стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, спілкування політичних діячів з суспільством значною мірою впливає на формування світогляду як окремої людини, так і всього суспільства. Це обумовлює важливість дослідження та вивчення особливостей політичного мовлення як на теоретичному, так і на

практичному рівні для тих, хто має за мету здійснювати вплив на людську свідомість. Не менш важливим є той факт, що питання прихильності українського населення до певного політика визначається, перш за все, не доцільність та релевантністю його передвиборчої програми, а тим, наскільки добре цей політик вміє і може подати себе. Зважаючи на всі ці речі, мовленнєві вміння та здібності формують вирішальне значення у передвиборчій стратегії політика.

Акцентуючи увагу на маніпулятивній природі політичного дискурсу, на можливості формувати певні знання, світогляд, насаджувати цінності та норми, можна сказати, що він є певним ресурсом для створення гендеру. А недостатня вивченість ученими гендерних «властивостей» політичного дискурсу 21 століття саме в порівняльному аспекті обумовлюють актуальність проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. При дослідженні цієї теми, були проаналізовані роботи таких вчених як А. Баранова [Баранов А. Н. Введение в прикладную лингвистику [Текст] / А. Н. Баранов // Научные записки МГУ им. М. В. Ломоносова. Филос. фак. – М. : Эдиториал УРСС, 2001. – 358 с., Баранов А. Н. Лингвистическая экспертиза текста [Текст] / А. Н. Баранов. – М. : Прогресс, 2009. – 130 с.], О. Бессонової [Бессонова, О. Порівняльний опис гендерних концептів у структурі ціннісної картини світу в англійській та українській мовах [Текст] / О. Бессонова // Вісник Сумського державного університету. – 2002. – № 4. – С. 4-6., Бессонова, О. Оцінний тезаурус англійської мови: когнітивний і гендерний аспекти [Текст]: автореф. дис. / О. Бессонова. – К., 2003. – 39 с.], І, Клименко [Клименко І. Теоретичні засади лінгвістичного аналізу політичного дискурсу [Текст] / І. Клименко // Лінгвістичні студії : Зб. наук. праць української преси. Вип. 19. – 2009. – С. 182–186], Н Кондратенко [Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс : Текстуалізація реальності [Текст] / Н. В. Кондратенко. – Одеса : Чорномор'я, 2007. – 156 с.], Ю. Маслової [Маслова, Ю. П. Гендерний дискурс сучасних друкованих україномовних ЗМІ [Текст]: автореф. дис ... канд. філол. наук / Ю. П. Маслової . – Луцьк : Б. в., 2011 . – 20 с., Маслової, Ю. П. Мовна репрезентація гендеру [Електронний ресурс] / Ю. П.

Маслова. – Режим доступу:<http://naub.oa.edu.ua/2010/movna-reprezentatsiya-henderu/>. – Заголовок з екрану., Маслова, Ю. П. Моделі гендерної ідентичності жінки на сторінках друкованих ЗМІ [Електронний ресурс] / Ю. П. Маслова. – Режим доступу: <http://naub.oa.edu.ua/2010/modeli-hendernoji-identychnosti-zhinky-na-storinkah-drukovanyh-zmi/>. – Заголовок з екрану.], Л. Нагорної [Нагорна Л. П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики [Текст] / Л. П. Нагорна. – К. : Світогляд, 2005. – 315 с. 1], І. Рудик [Рудик І. М. Мовні знаки як інструменти маніпуляції й вербальної агресії в політичному дискурсі [Текст] / І. М. Рудик, І. С. Муратова // Вісник Житом. держ. ун-ту : Філологічні науки. – Житомир : ЖДУ, 2008. – 189 с], К. Серажим [Серажим К. С. Дискурс як соціолінгвальний феномен сучасного комунікативного простору [Текст]: автореф. дис. д. філол. н. : 10.02.01 «Українська мова» / К. С. Серажим. – К.: КНУ, 2003. – 32 с.], І. Шевченко [Шевченко І. С. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен [Текст] / І. С. Шевченко. – Х. : Константа, 2005. – 356 с.]. Зокрема, А. Баранов та Л. Нагорна здійснювали дослідження самого феномену політичного дискурсу, І. Клименко, Н. Кондратенко та І. Рудик займались вивченням особливостей його функціонування у мовній та соціальній системах, К. Серажим та І. Шевченко досліджували публічні виступи у соціальному, культурному та мовному аспектах. Вивченням гендеру у лінгвістиці займалася О. Бессонова. Ю. Маслова досліджувала основні аспекти мовної репрезентації гендеру. Утім, поза увагою цих дослідників залишилось багатоаспектне дослідження гендерного виміру політичного дискурсу України, яке ми вирішили дослідити.

Мета та завдання. Метою даної статті є дослідження у гендерному вимірі лінгво-прагматичних особливостей мовлення політиків на політичних ток-шоу (на прикладі виступів Юлії Тимошенко та Арсенія Яценюка на політичному ток-шоу «Шустер Live»)

Основними завданнями статті є:

- визначити основні особливості мовлення українських політиків – Юлії Тимошенко та Арсенія Яценюка на прикладі їхніх виступів на політичному ток-шоу «Шустер Live»;

- здійснити лінгвістичний аналіз промов цих політиків;
- встановити особливості гендерних відмінностей мовної особистості на прикладі А. Яценюка та Ю. Тимошенко.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні, в лінгвістичній науці дедалі актуальним стає гендерний підхід до дослідження та аналізу тих, чи інших мовних явищ. На основі цього підходу, в кінці 20 ст., сформувався особливий напрямок лінгвістики – гендерна лінгвістика, яка займається вивченням зафіксованих в мові стереотипів фемінності та маскулінності, а також, дослідженням особливостей мовної поведінки чоловіків та жінок [Миронова, Н. Становлення гендерної лінгвістики [Текст] / Н. Миронова // Наук. вісник Волинського націон. університету ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2009. – С. 44-46., ст.44].

Приблизно в цей самий період з'являється поняття «гендерлект» – постійний набір ознак чоловічого та жіночого мовлення. Виникнення цього поняття обумовлено формуванням гіпотези гендерних субкультур. Проте роботи останніх років дедалі чіткіше показують, що говорити про гендерлект неправомірно. Роль цього чинника в цьому випадку значно перебільшується. Тому що, відмінності в чоловічій і жіночій мові не настільки значні, і не проявляють себе в будь-якому мовному акті та не свідчать, що стать є визначальним фактором комунікації, як це передбачалося на початковому етапі розвитку феміністської лінгвістики. Встановлено також, той факт, що одна і та сама людина у різних комунікативних ситуаціях проявляє різну мовну поведінку.

Зараз, ми спробуємо проаналізувати мовлення Юлії Тимошенко та Арсені Яценюка на політичному ток-шоу «Шустер live» та дати їхнім мовленнєвим здібностям об'єктивну оцінку. Після цього, ми проведемо лінгвістичний аналіз їхніх промов, а результати порівняємо в гендерному аспекті.

Однією з яскравих постатей в сучасній політиці є **Юлія Тимошенко** – перша жінка-Прем'єр-міністр в історії незалежної України, політв'язень

режиму Віктора Януковича та була реабілітована Верховним Судом України за відсутністю події злочину.

Крім характеру та рішучості, вона володіє іще однією суттєвою перевагою: вона уміє та може говорити. І не просто говорити, а переконувати. Підтвердження цьому – її результат на виборах 2010 р., де вона змогла отримати голоси майже половини населення України. Здавалося б, що невдачі, в тому числі й економічні, які вона отримала, будучи прем'єр міністром України, мають відвернути суспільство від її як від політичного діяча, але цього не відбулося. І причиною цьому є саме її мовленнєві здібності, її вміння переконувати.

21 березня 2014 року відбувся її перший публічний виступ після звільнення від незаконного ув'язнення, вона була головним запрошеним гостем на політичному ток-шоу «Шустер Live» [Шустер «Live» Юлія Тимошенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://24tv.ua/news/showNews.do?vipusk_shusterlive_vid_21_bereznya_za_uchasti_yuliyi_timoshenko&objectId=424108. – Заголовок з екрану.].

Перш, ніж ми перейдемо до, власне, аналізу промови, зазначимо, що аудиторія починає сприймати мовця набагато раніше, ніж він починає говорити. Тому, тут Юлія Тимошенко, зробила дуже влучний хід, правильно подала себе, прийшовши одягненою в діловому одязі пастельного тону. Таким чином, вона позбулася тих елементів одягу, які могли б відволікати глядачів від її слів.

На самому початку передачі ведучий С. Шустер коротко розповів про життя Ю. Тимошенко під час незаконного ув'язнення та про її стан здоров'я. Таким чином ведучий створив для Тимошенко хорошу та затишну атмосферу, в наслідок чого жінка впевнено та спокійно відповідала на поставлені запитання (*Доброго вечора... Почуваюсь не так гарно, як хотілось би, але не так погано, щоб не боротися за Україну, і робити все, щоб допомогти в цей тяжкий момент нашим людям. Тому,*

хребет мені ламали довго, як фізично, так і психологічно. Якщо фізично щось вдалось, то психологічно – ні. Тому здоров'я дозволяє боротися далі.)

Говорити ж вона почала з відповіді на запитання ведучого про те, як вона оцінює діяльність України з самого початку Кримського конфлікту. Відповідала вона досить впевнено, не допускаючи логічних помилок у своїх судженнях, використовуючи при цьому спокійний і дещо співчутливий тембр та інтонацію голосу.

Далі Ю. Тимошенко почала нівелювати запитаннями – переводити їх в інше русло. Наприклад, коли Л. Кравчук запитав у неї: *«Чи зможе світова спільнота зупинити Путіна?»*, вона перевела розмову в іншу сторону, і говорила лише про те, що світ ні перед чим не зупиниться. Такий прийом, який називається підміна тези, Юлія Тимошенко використовує доволі часто. Питання, які є потенційно найбільш небезпечними та гострими, вона переносить в зовсім іншу площину, намагається заперечувати те, що її опоненти не стверджують і навпаки. На перший погляд це може здатися абсурдно та неправильно, проте, такий підхід забезпечує необхідні очікування мовця і аудиторія починає вірити її словам. Ще однією маніпуляцією, яку вона проводить із тезами є те, що Юлія Тимошенко намагається заперечити не самі аргументи опонентів, які підтверджують певну тезу, а самі тези. Цей прийом теж є дуже ефективним, але потребує значно більшої вправності.

Коли вона отримала пропозицію попросити вибачення перед українцями за ті помилки, яких вона допустилася будучи прем'єр-міністром України, то повела себе досить виважено. Для початку, політик сказала, що, як і будь-яка людина, вона має здатність допускати певні помилки в тій чи іншій справі, тим самим, проасоціювала себе із простою пересічно людиною. Потім, зробила акцент на тому, що вона, лише набирається досвіду, а зробити це без помилок звичайні людині просто неможливо. І в кінці, звичайно ж, попросила вибачення за все те, що вона

обіцяла зробити, але їй не вдалося реалізувати. Таким чином, вона акцентувала увагу глядачів на тому, що завдяки допущеним помилкам, вона стала сильнішою, а попросивши вибачення, переманила на свою сторону тих глядачів, які були налаштовані нейтрально.

Коли виникло запитання про те, чи не брала вона участь у хабарництві, обіймаючи посаду прем'єр-міністра, то відповіла звичайно що «ні» і запевнила в тому, що якби така ситуація сталася, то про це обов'язково дізналася б генпрокуратура.

Завершила вона свій виступ тим, що запевнила глядачів у тому, що перш за все її наразі хвилює ситуація, яка склалася в нашій країні і те, як з неї вийти. Таким чином, вона підняла свій рейтинг та покращила імідж як політика.

В загальному, її виступи характеризуються певною монотонністю, адже не спостерігається ні зміна тембру, ні зміна голосу, ні тону слів, ні інтонації. Зважаючи на це, у глядачів може скластися враження, що вона не переймається тим, про що говорить, або ж відповідає нещиро. Тому несподіваними є ті моменти, де вона чи підвищує голос, чи змінює тон. На цій передачі таким питанням стало питання про Кримський конфлікт. Ю.Тимошенко зробила сильний хід, назвавши те, що відбувається зараз у країні, «подіями в Афганістані 1979р.»: *...я можу твердо Вам сказати: було два варіанти розвитку подій. Перший – який нагадував в тому числі події в Афганістані 1979 року, коли практично КГБ здійснила операцію по заміні лідера Афганістану. Так само планувалося і зараз – захоплювати Україну...* Завдяки цьому вона змогла активізувати увагу всієї аудиторії: позитивно налаштована до неї частина отримала ще один доказ того, що вона переймається ситуацією в країні, а негативно налаштована частина, готова заперечувати її слова, з цікавістю почала очікувати, що ж вона скаже далі.

В загальному, її мовлення характеризується вживанням незначної кількості різних засобів переконання і аргументації. Найрідше вона використовує метафори. Це можна розцінювати як значний недолік, адже аргументування та переконання на основі метафоричного моделювання дуже вдалими та ефективними.

Частіше вона послуговується логічними методами переконання – дедукцією, індукцією, аналогією та умовиводом про причинну залежність, ніж психологічними. Дуже часто вона наводить певні статистичні дані, які однаково сильно впливають як на прибічників, так і на противників мовця (*...сьогодні гинуть сотні наших бійців; мільярди боргу ми вже виплатили, і ще мільярди залишаються...*).

Жестикуляція Юлії Тимошенко є однотипною: водіння правою рукою із зібраним великим, вказівним та середнім пальцями до купи. Такий жест використовується для того, аби відволікти увагу глядачів від самої суті того, що говориться мовцем. Також, під час її виступів присутні жести і міміка, що стверджують брехню: заперечний рух головою (чи легкий кивок при ствердженні) – заперечення тілом слів, сказаних у момент мовлення, закушування губ, підняття брів – ознака сумніву та погляд праворуч, опущення кінчиків рота вниз – прояв сумніву.

У ті моменти, коли їй задають незручне питання, вона не контролює себе і інстинктивною захисною реакцією її є сміх. Це легко зрозуміти, проаналізувавши кілька таких її виступів на передачі «Шустер Live».

Ще одним помітним недоліком її як мовця є невміння тримати удар. Коли їй опонує гідний суперник, здатний поставити незручне запитання, вона губиться і починає бігати очима, що виказує її хвилювання та неспроможність правильно відповісти. У такі моменти вона використовує свій улюблений прийом підміни тези і переводить розмову в іншу площину.

Але перелічені недоліки є поодинокими та майже непомітними для пересічного глядача. У цілому ж Ю.Тимошенко одним із кращих мовців серед політичних діячів. Вона уміє привернути увагу і переконати, аргументувати та довести.

Саме уміння переконувати неодноразово допомагало Ю.Тимошенко виходити на провідні позиції в українській політиці, і, можливо, ще неодноразово допоможе.

Арсеній Яценюк – цікава особа в сучасній українській політиці. Перш за все він один з найвідоміших українських політиків, голова політичної партії «Народний фронт» та экс Прем'єр-міністр України.

Один із його виступів на ток-шоу «Шустер live» відбувся 14. Листопада 2014 року [Шустер «Live» Арсеній Яценюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://www.youtube.com/watch?v=KgObFwWUsoE>. – Заголовок з екрану.].

Аналізуючи виступ А. Яценюка в цьому випуску ток-шоу, варто зазначити, що перш за все, він дотримувався трохи незвичної для себе стратегії: виступав не як борець за права українського народу, а як стомлена людина, стомлений політик, який розчарований діями нашої влади. Створив він такий образ завдяки використанню, здебільшого, не слів, а інтонації і тембру голосу. Ажде, все що він говорив, і про недієздатність, і про некомпетентність нашої нинішньої влади, були сказані не у звинувачувальному тоні, а у співчутливому. Таким способом А. Яценюк додав до палітри своїх позицій ще і співчуття до народу за ту владу, яку він сам і обрав. На нашу думку, це є правильним ходом, так як не можна здобути прихильність глядачів, користуючись одними й тими самими прийомами.

Але, використовуючи якийсь новий образ, який лягає в основу іміджу, не варто забувати й про старі, адже так можна справити враження такої людини, яка відмовляється від своїх попередніх принципів аби

догодити новим, а часта переорієнтація однозначно рано чи пізно може привести до втрати підтримки. Тому, далі він повертається до обговорення результатів діяльності нинішньої влади, до політичної ситуації, яка склалася сьогодні в країні (*...Жити краще, жити у своїй державі, без російських терористів на території України. І жити з певною впевненістю – впевненістю у завтрашньому дні. Це те, чого зараз нам всім дуже не вистачає. Це природно, тому що коли в країні йде війна, коли люди просто налякані, коли люди не відчують, що буде завтра, вони природно бояться...Перше, що ми повинні були зробити – знайти фінансовий ресурс...*). Яценюк це сказав з упевненою інтонацією, що дає підстави слухачеві зробити висновок про те, що політик дійсно переймається життям держави та громадян. Звісно, такі слова не мали миттєвого результату, але, постійно повторювані самим Арсенієм Яценюком, вони міцно засіли у підсвідомості глядачів та активізували бажання аудиторії бути з переможцем.

Закінчив виступ А. Яценюк на цій передачі традиційним для себе заклик до єднання нації, мобілілізації сил та справедливо відстоювати свої позиції до кінця.

Мовленнєві здібності Арсенія Яценюка бажають бути кращими, але загалом, його промови завжди яскраві, насичені та зрозумілі. Він вправно користується психологічними доказами (тобто, включає у свої промови різні методи, що базуються на психологічних підсвідомих бажаннях аудиторії: фізичне благополуччя, економічні та суспільні інтереси, розваги та відчуття власної гідності), та робить на них акцент під час своїх виступів. Логічними методами переконання – індукцією, дедукцією, аналогією, умовиводом про причинну залежність він послуговується вкрай рідко. Це пояснює той момент, що його публічні виступи часто дуже емоційні на противагу виступам інших політиків, які частіше послуговуються логічними доказами.

Плюсом, в порівнянні з іншими політичними діячами, є те, що він використовує різні метафори у мовленні на кшталт: *«Україні всього лише на мить вдалося відійти від того провалля, перед яким вона ще недавно тупцювала»*; *«Навіщо нам набивати синці у тих місцях, де вже перечіплювались інші народи»*; *«Напередодні візиту російського президента до Києва Україна набрала повні легені повітря, приготувавшись полегшено зітхнути після того, як буде поставлено підписи під договором»*; *«Україна задихалася від браку палива; законотворчість гальмує подолання кризових явищ; приватизація зі скрипом посувається вперед; влада намагається маневрувати»* тощо.

Ще одним позитивним моментом його мовлення є вміння доречно жартувати: *«Виконуючий обов'язки і прем'єр міністр – це, як кажуть в Одесі, дві різні речі»*. Але використовує він його не завжди, коли виступає публічно, і це є розумним ходом, адже жарти глядачам потрібні лише в незначній кількості.

Варто відмітити й те, що Арсенію Яценюку вдається уникати помилок в судженнях. Наприклад, якщо йому ставлять компрометуюче запитання, то він не робить підміну тези, а переводить розмову в абсолютно інше русло..

Серед найбільших недоліків у промовах А. Яценюка варто виокремити схильність говорити слова, не підтверджуючи їх фактами: *«Коли 7 місяців тому ми прийшли в уряд, миші бігали поверхами, тому що на казначействі був нуль одні борги були і кредитів – десятки мільярдів, які ми маємо й сьогодні.»*; *«За останні два роки Україна позичила більше грошей, ніж за двадцять років Незалежності»*. Ці ті інші висловлення він промовляв не апелюючи до жодної аргументації. Він тільки зовсім недавно почав послуговуватись статистичними даними, але і досі не бере із собою до студії жодних матеріальних доказів, таких як брошури, закони, результати соціологічних опитувань тощо.

Також, одним з недоліків Яценюка є те, що його дуже легко вивести з себе, якщо під час дискусії переходити від теорії до практики. Він стає розгубленим і робить помилки. Наприклад, на одній з випусків програми Савіка Шустера, Яценюк багато і розлого говорив про місцеві вибори, закон Єфремова та про те, як влада прагне встановити контроль над громадянами. Тут він почав проповідувати захист інтересів представників місцевого самоврядування від сваволі центру. І несподівано один з громадських діячів Олексій Гончаренко запитав у нього: *«Арсене Петровичу! Це все чудово. Але чому ви не голосували за жоден документ, пов'язаний з функціонуванням місцевого самоврядування? Я підняв усі документи, що голосувалися протягом роботи цієї Верховної Ради і які стосуються функціонування місцевих органів влади. Всюди: Яценюк – не голосував, Яценюк – відсутній і т.д.»* А. Яценюк відразу ж був нокаутований. Він не знав що сказати, почав нести відверті нісенітниці та програв. Отож, ми можемо сказати, що тримати удар йому важко, і що він не здатен на ефективні експромти.

Тепер перейдемо до аналізу їхнього мовлення саме в гендерному вимірі. Також, як уже зазначалося раніше, тут здійсимо лінгвістичний аналіз їхніх виступів, а результати теж порівняємо у гендерному аспекті.

Промови українських політичних діячів Юлії Тимошенко та Арсенія Яценюка поділяють низку спільних характеристик. По-перше, у обох політичних діячів однакова провідна інтенція – маніпулювати аудиторією. Мета промов за кількісною характеристикою також збігається – індивідуальна, оскільки вони прагнуть підпорядкувати погляди усіх елементів цільової аудиторії своєму баченню картини світу. Однак суттєво відрізняється характер спілкування ораторів із реципієнтами. Якщо Яценюк застосовує монологічний характер, подаючи аудиторії інформацію і дуже рідко вступаючи з нею у діалог, то Тимошенко обирає умовно діалогічний характер. Тобто, діалог як такий не відбувається, однак політик

доволі часто використовує жарти, ставить питання та дає на них відповідь, що створює атмосферу діалогу між оратором та слухачами. Для ілюстрації наведемо кілька прикладів із промов політика: *«Яке основне завдання нашого часу? Я вважаю, що їх є два: подолати економічні та фінансові проблеми країни, та відновити нашу впевненість та незалежність...»*.

В загальному під час свого виступу Ю. Тимошенко проявляє приховане прагнення переконати народ у некомпетентності влади, за рахунок чого вона сподівається здобути прихильність тих осіб, які стоять на стороні влади та тих які ще не визначилися. Вона вправно використовує усі можливі види аргументації, рівномірно звертаючись як до логічних, так і до психологічних доказів. Крім того, вона в міру послуговується статистичними даними та іншим інструментарієм, що надає її словам переконливості, але не втомлює слухача.

Для мовлення А.Яценюка характерні протилежні риси: він майже ніколи не послуговується інструментарієм, через що його промови часто сприймають як «пустопорожні балачки». Цьому також сприяє те, що він здебільшого апелює до психологічних доказів, а не до логічних. Натомість у нього дуже розвинена метафоритика, а також почуття живого гумору, що надає його промовам живості і справжності, завдяки чому йому добре вдається тримати аудиторію.

Аналізуючи самі ж промови політиків, було звернено увагу на виклад матеріалу, логічність, його послідовність та аргументованість, на типи речень та частини мови.

Обидві промови є послідовними та логічними, однак не достатньо аргументованими. Наприклад, коли Ю. Тимошенко вела розмову про Кримський конфлікт, то говорила про стратегію В. Путіна щодо Криму, та й України загалом. При цьому не послуговуючись жодними доказами чи фактами, лише власними припущеннями [Шустер «Live» Юлія Тимошенко [Електронний ресурс]. – Режим

доступу:http://24tv.ua/news/showNews.do?vipusk_shusterlive_vid_21_bereznaya_za_uchasti_yuliyi_timoshenko&objectId=424108. – Заголовок з екрану.]. А. Яценюк коли розповідав про те як він прийшов до Уряду, стверджував, що Україна має величезні борги, не послуговуючись жодними доказами: *«І тоді, коли сім місяців тому ми прийшли разом в Уряд, миші поверхами бігали, тому, що на казначействі був нуль, одні борги були. Кредитів – десятки мільярдів, які ми маємо і сьогодні.»*

При проведенні лінгвістичного аналізу, нами було проаналізовано типи речень та частини мови.

Досліджуючи типи речень увагу було акцентовано на класифікації за кількістю граматичних основ. Таким чином, аналізувалися прості, складнопідрядні та складносурядні речення. У мовленні Ю.Тимошенко більшість склали складнопідрядні речення – 19 (41,3 % від загальної кількості), далі складносурядні – 14 (30,4% від загальної кількості), і прості 13 (28,3% від загальної кількості). У А. Яценюка таке співвідношення речень у виступі: найбільше – простих речень – 28 (53,8 % від загальної кількості), складнопідрядних – 13 (25 % від загальної кількості) та 11 складносурядних (це 21,2 % від загальної кількості).

Отож, простих речень у відсотковому співвідношенні у А. Яценюка більше, ніж у Ю. Тимошенко. Це свідчить про те, що чоловіки більш схильні до короткого лаконічного викладу інформації. Складнопідрядні речення використовуються чоловіками для демонстрації певного зв'язку між явищами та предметами, а, також, для мотивації виникнення тих, чи інших явищ в країні.

Далі нами були проаналізовані та кількісно обчислені такі частини мови, як іменник, прикметник, дієслово, займенник та числівник. Саме на ці частини мови була акцентована увага, тому що вони є найбільш інформаційно значущими в політичних промовах.

У промові А. Яценюка частини мови були розподілені таким чином:

- іменники – 157 од. (42,5 %);
- прикметники – 57 од. (14,4 %);
- дієслова – 92 од. (24,9 %);
- займенники – 37 од. (10%);
- числівники – 26 од. (7,2 %).

У промові Ю. Тимошенко частини мови мали таке співвідношення:

- іменники – 128 од. (37,2 %);
- прикметники – 73 од. (21,2%);
- дієслова – 92 од. (26,7 %);
- займенники – 43 од. (12,5 %);
- числівники – 8 од. (2,4 %).

Проаналізувавши використання цих частин мови у промовах обох політиків ми отримали результати про кількість разів використання однієї і тієї ж частини мови у публічному виступі.

Аналіз граматичної частини мови – іменника показав, що:

- варіація використання іменників політиками не значна;
- ця частина мови є домінантною серед інших у промові;
- це безпосередньо є свідченням того, що обидва лідера прагнуть до простоти мовлення;
- немає чітко визначеного гендерного розмежування.

Аналіз прикметника показав, що Тимошенко частіше від Яценюка використовує цю частину мови. Це свідчить про те, що на вербальному рівні дискурс жінок-політиків характеризується підвищеною емоційністю, та експресивністю висловлювань, з метою впливу на свідомість аудиторії.

Результати аналізу дієслова показали, що політичні лідери вжили його однакову кількість разів. Це є приклад того, як політики використовують активну лексику, тим самим збуджуючи реакцію аудиторії. Гендерний аспект мовлення у цьому випадку не прослідковується також.

Займенників більше використано у промові Ю. Тимошенко. Це свідчить про те, що використовуючи такі слова як «ми» та «наше», жінка хоче показати близькість до аудиторії, та створити ефект «останнього, вирішального слова за аудиторією».

Числівників, як не дивно, більше використано у промові А. Яценюка. Адже маскулінне мовлення характеризується використанням статистичної лексики та даних.

Висновки з даного дослідження. Більшість українських політиків будуючи та виголошуючи публічно свої промови не завжди дотримуються усталених правил, щодо публічної промови. Загалом, як показують результати нашого дослідження, в своїх промовах вони нехтують використанням аргументів та фактів, для підтвердження власних висловлень. Дуже часто вони використовують образливу лексику в сторону своїх опонентів, що є неприпустимим для політичного красномовства. Також, у власних виступах політики дозволяють собі використовувати занадто велику кількість повторень, тавтології та перефразувань, які псують їхню промову. Позитивним є те, що під час виголошення промови політичні діячі користуються різноманітною жестикуляцією, мімікою та інтонацією, що робить їхні промови більш яскравими та цікавими.

Гендерна диференціація політичного дискурсу стала можливою після того, як жінки стали активними учасницями політичного процесу. Незважаючи на те, що мовленню представниць слабкої статі властива експресивність та непослідовність, їхній політичний дискурс тяжіє до «маскулінності», яка є характерною особливістю політичного процесу та виражається за допомогою використання метонімії та метафори. Вербальна агресія, нетолерантне перебивання співрозмовниками один одного, негативна «маркованість» мовної атаки виражена однаково в промовах обох політиків.

Дослідження показали, що на вербальному рівні дискурс жінок-політиків, на відмінну від чоловіків характеризується підвищеною емоційністю, експресивністю висловлювань, використанням різноманітних стилістичних фігур з метою впливу на свідомість аудиторії. На рівні невербальної поведінки жінки-політики теж виявляють прагнення підсилити вплив на аудиторію за допомогою жестів, міміки, тембру голосу. Чоловіки ж досить часто у своєму мовленні використовують воєнну, статистичну та ділову лексику, термінологічність, прагнення до точності. В загальному, результати нашого дослідження підтверджують теорію гендерлекту. Проте, ми не претендуємо на об'єктивні результати, тому що вибірка є мінімальною та коло дослідження досить вузьке.

Перспективи подальших досліджень. Подальше дослідження варто зосередити на аналізі доцільності чи недоцільності виокремлення суто «жіночого» та суто «чоловічого» політичного дискурсу. Адже агресивність та безкомпромісність політичної полеміки ХХІ ст. зменшує шанси для виокремлення типового для жінок мовлення, яке раніше характеризувалося вживанням пестливих суфіксів і номінацій.

Література:

1. Баранов А. Н. Введение в прикладную лингвистику [Текст] / А. Н. Баранов // Научные записки МГУ им. М. В. Ломоносова. Филос. фак. – М. : Эдиториал УРСС, 2001. – 358 с.
2. Баранов А. Н. Лингвистическая экспертиза текста [Текст] / А. Н. Баранов. – М. : Прогресс, 2009. – 130 с.
3. Бессонова, О. Оцінний тезаурус англійської мови: когнітивний і гендерний аспекти [Текст]: автореф. дис. / О. Бессонова. – К., 2003. – 39 с.
4. Бессонова, О. Порівняльний опис гендерних концептів у структурі ціннісної картини світу в англійській та українській мовах [Текст] / О. Бессонова // Вісник Сумського державного університету. – 2002. – № 4. – С. 4-6.
5. Клименко І. Теоретичні засади лінгвістичного аналізу політичного дискурсу [Текст] / І. Клименко // Лінгвістичні студії : Зб. наук. праць української преси. Вип. 19. – 2009. – С. 182–186.
6. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс : Текстуалізація реальності [Текст] / Н. В. Кондратенко. – Одеса : Чорномор'я, 2007. – 156 с.
7. Маслова, Ю. П. Гендерний дискурс сучасних друкованих україномовних ЗМІ [Текст]: автореф. дис ... канд. філол. наук / Ю. П. Маслова. – Луцьк : Б. в., 2011. – 20 с.

8. Маслова, Ю. П. Мовна репрезентація гендеру [Електронний ресурс] / Ю. П. Маслова. – Режим доступу:<http://naub.oa.edu.ua/2010/movna-reprezentatsiya-henderu/>. – Заголовок з екрану.
9. Маслова, Ю. П. Моделі гендерної ідентичності жінки на сторінках друкованих ЗМІ [Електронний ресурс] / Ю. П. Маслова. – Режим доступу:<http://naub.oa.edu.ua/2010/modeli-hendernoji-identychnosti-zhinky-na-storinkah-drukovanyh-zmi/>. – Заголовок з екрану.
10. Миронова, Н. Становлення гендерної лінгвістики [Текст] / Н. Миронова // *Наук. вісник Волинського націон. університету ім. Лесі Українки*. – Луцьк, 2009. – С. 44-46.
11. Нагорна Л. П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики [Текст] / Л. П. Нагорна. – К. : Світогляд, 2005. – 315 с. 1.
12. Рудик І. М. Мовні знаки як інструменти маніпуляції й вербальної агресії в політичному дискурсі [Текст] / І. М. Рудик, І. С. Муратова // *Вісник Житом. держ. ун-ту : Філологічні науки*. – Житомир : ЖДУ, 2008. – 189 с.
13. Серажим К. С. Дискурс як соціолінгвальний феномен сучасного комунікативного простору [Текст]: автореф. дис. д. філол. н. : 10.02.01 «Українська мова» / К. С. Серажим. – К.: КНУ, 2003. – 32 с.
14. Шевченко І. С. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен [Текст] / І. С. Шевченко. – Х. : Константа, 2005. – 356 с.
15. Шустер «Live» Арсеній Яценюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://www.youtube.com/watch?v=KgObFwWUsoE>. – Заголовок з екрану.
16. Шустер «Live» Юлія Тимошенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://24tv.ua/news/showNews.do?vipusk_shusterlive_vid_21_bereznya_za_uchasti_yuliyi_timoshenko&objectId=424108. – Заголовок з екрану.

Literatura:

1. Baranov A. N. Vvedeniye v prykladnyuyu linyhvystyku [Tekst] / A. N. Baranov // *Nauchne zapysky MNU ym. M. V. Lomonosova. Fylos. fak.* – M. : Эdytoryal URSS, 2001. – 358 s.
2. Baranov A. N. Linyhvystycheskaya ekspertyza teksta [Tekst] / A. N. Baranov. – M. : Prohress, 2009. – 130 s.
3. Bessonova, O. Ocinnyy tezaurus anhlijs"koyi movy: kohnityvnyj i hendernyj aspekty [Tekst]: avtoref. dys. / O. Bessonova. – K., 2003. – 39 s.
4. Bessonova, O. Porivnyal"nyj opys hendernyx konceptiv u strukturi cinnisnoyi kartyny svitu v anhlijs"kij ta ukrayins"kij movax [Tekst] / O. Bessonova // *Visnyk Sums"koho derzhavnoho universytetu*. – 2002. – № 4. – S. 4-6.
5. Klymenko I. Teoretychni zasady linyhvistychnoho analizu politychnoho dyskursu [Tekst] / I. Klymenko // *Linyhvistychni studiyi : Zb. nauk. prac" ukrayins"koyi presy. Vyp. 19.* – 2009. – S. 182–186.
6. Kondratenko N. V. Ukrayins"kyj politychnyj dyskurs : Tekstualizaciya real"nosti [Tekst] / N. V. Kondratenko. – Odesa : Chornomor'ya, 2007. – 156 s.
7. Maslova, Yu. P. Hendernyj dyskurs suchasnyx drukovanyx ukrayinomovnyx ZMI [Tekst]: avtoref. dys ... kand. filol. nauk / Yu. P. Maslova . – Luc"k : B. v., 2011 . – 20 s.
8. Maslova, Yu. P. Movna reprezentaciya henderu [Elektronnyj resurs] / Yu. P. Maslova. – Rezhym dostupu:<http://naub.oa.edu.ua/2010/movna-reprezentatsiya-henderu/>. – Zaholovok z ekranu.
9. Maslova, Yu. P. Modeli hendernoyi identychnosti zhinky na storinkax drukovanyx ZMI [Elektronnyj resurs] / Yu. P. Maslova. – Rezhym dostupu: <http://naub.oa.edu.ua/2010/modeli-hendernoji-identychnosti-zhinky-na-storinkah-drukovanyh-zmi/>. – Zaholovok z ekranu.
10. Myronova, N. Stanovlennya hendernoyi linyhvistyky [Tekst] / N. Myronova // *Nauk.*

- visnyk Volyns'koho natsion. universytetu im. Lesi Ukrayinky. – Luc'k, 2009. – S. 44-46.
11. Nahorna L. P. Politychna mova i movna polityka: diapazon mozhyvostej politychnoyi linhvistyky [Tekst] / L. P. Nahorna. – K. : Svitohlyad, 2005. – 315 s. 1.
  12. Rudyk I. M. Movni znaky yak instrumenty manipulyatsiyi j verbal'noyi ahresiyi v politychnomu dyskursi [Tekst] / I. M. Rudyk, I. S. Muratova // Visnyk Zhytom. derzh. un-tu : Filolohichni nauky. – Zhytomyr : ZhDU, 2008. – 189 s.
  13. Serazhym K. S. Dyskurs yak sociolinhval'nyj fenomen suchasnoho komunikatyvnoho prostoru [Tekst]: avtoref. dys. d. filol. n. : 10.02.01 «Ukrayins'ka mova» / K. S. Serazhym. – K.: KNU, 2003. – 32 s.
  14. Shevchenko I. S. Dyskurs yak kohnityvno-komunikatyvnyj fenomen [Tekst] / I. S. Shevchenko. – X. : Konstanta, 2005. – 356 s.
  15. Shuster «Live» Arsenij Yacenyuk [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu:<https://www.uoutube.com/watch?v=KgObFwWUsoE>. – Zaholovok z ekranu.
  16. Shuster «Live» Yuliya Tymoshenko [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu:http://24tv.ua/news/showNews.do?virusk_shusterlive_vid_21_bereznua_za_ushasti_u_uliui_timoshenko&objestId=424108. – Zaholovok z ekranu.